

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Poetiske Skrifter I

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Poetiske Skrifter I", i Oehlenschläger, Adam: *Poetiske Skrifter I*, udg. af H. TOPSØE-JENSEN, 1926-1930, s. 291. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-oehl01val-shoot-idm139633869007264/facsimile.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter I

BEMÆRKNINGER

Grundlaget for nærværende Udgaves *Tekst* er *Førsteudgaverne* 3: det bevarede Rentryk af »Erik og Rollev«; »Digte«, 1803; »Poetiske Skrifter« I, 1805; »Digtninger« I—II, 1811—1813; »Ludlams Hule«, 1814; »Hroars Saga«, 1817; »Samlede Digte« II, 1823 (»Fædrelands-Sange«); »Digterværker« V, 1836 (»Karen Margareta Rahbek«); »Prometheus«, Sept. 1832 (»Hvor blev I røde Roser —«). »Mit Fødselssted paa Vesterbro« er trykt efter Ms. paa Det kgl. Bibliotek, Skydebanedigtet efter »Adam Oehlenschläger. Et Mindeskrift om Festen den 14. November 1849« (u. A.). En Del af Digtene er oprindelig fremkommet i Tidsskrifter, Nytaarsgaver, Aviser og derpaa optaget i en af de nævnte Samlinger. Disse Førstetryk kan indeholde enkelte Skønheder, der gaar tabt i den af Digteren selv til endelig Udgivelse bestemte Affattelse; men Teksten gør i det sidste Tilfælde ikke blot udadtil et mere autentisk Indtryk — baade Retskrivning og stilistiske Enkeltheder kan i flere Tilfælde i Nytaarsgaver, Tidsskrifter, Aviser skyldes Udgiveren snarere end Digteren —, ogsaa de af Oehlenschläger selv foretagne Tekstrettelser er saa væsentlige, at det vilde være urigtigt at se bort fra dem. Udgaven skulde da give Digtene i den af Digteren selv først godkendte Form; til de senere Udgavers mange Rettelser er der intet Hensyn taget. Digterens skiftende Retskrivning og Tegnsætning er saa vidt muligt fulgt; kun ligesomme Trykfejl eller meningsforstyrrende Interpunktion er rettet. En Liste over Tekstrettelser vil findes paa Bogens sidste Sider. Afvigende fra Originaludgaven, men i

Overensstemmelse med Oehl.s senere Praksis, er der overalt i de af »Digte«, 1803 optagne Partier gennemført stort Begyndelsesbogstav i hver Verslinie; spacierte Ord er sat med Kursiv. Se iøvrigt Tekstbemærkningerne til de enkelte Digte.

For *Noternes* Vedkommende staar Udgiveren i Gæld til den foreliggende betydelige Oehlenschläger-Litteratur, til *A. Boysen's* Udgave af Liebenbergs Udvalg af »Poetiske Skrifter« og til *Sv. Gundersen's* Udgave af »Sanct Hansaftens Spil«, hvor praktisk talt hele det grundlæggende Arbejde er udført; tilbage har kun staaet at gøre enkelte Tilføjelser og paa et Par Punkter at efterprøve Resultaternes Rigtighed. Dr. phil. *Paul V. Rubow* har vist mig det Venskab at gennemse Indledning og Noter.

MINDRE DIGTE

Om Oehlenschlägers Lyrik se især *Vilhelm Andersen's* »Guldhornene« (1896), og »Adam Oehlenschläger. Et Livs Poesi. Eftermæle« (1900), *Oluf Friis's* »Naturbesjæling («Indføling») hos Oehlenschläger i hans romantiske Periode« (Edda XI, 1919, S. 55), *Olaf Hansen's* »Oehlenschlägers Digte 1803« (1902).

3 *Freyas Rok*. Affattelsestid: Foraar 1802; trykt første Gang i den nordiske Fortælling »Erik og Roller« (1802), som Oehl. kasserede efter Mødet med Steffens, men hvoraf de første 12 Ark findes i Rentryk paa Det kgl. Bibliotek, senere udg. af V. Biering 1897 (»Erindringer«, Pragtudgaven 1850, S. 178 og 193). Overskriften stammer fra Simon Poulsens »Nytaarsgave for 1804« (1803), hvor Oehl. optog fire Digte fra »Erik og Roller«. — *Freyas Rok* Stjernebilledet Orions Bælte.

4 *Bjarkes Maa!*. Se Noten til det foregaaende Digt. — Digtet har kun Navn tilfælles med det berømte Oldkvad. Versmaal og Strofebygning stammer fra »Kong Regners tredie Vise« i P. Syvs *Kæmpeviser*-Udgave, 1695, Fjerde Part, V, S. 431 ff., hvortil Syv knytter følgende Bemærkning: »Dette slags vers er kaldet Krakemal og Bjarkemal af Paafinderne / eller at

- det er gjort efter den maade / som Bjarknals. Benyttes senere af Oehl. i »Vaulundurs Saga«, »Stærkoddens«, »Helge«, »Óttarodds Saga«. (Sml. Ida Falbe-Hansen: »Oehlenschlägers nordiske Digtringe, 1921, S. 71). En af Oehl. komponeret Melodi til Digtet findes i hans »Melodier til Digte af forskellige Forfattere«, udg. af A. P. Berggreen 1857.
- Birtingsbad* oldn. birtingr: Kamp, Blødbad. Glosen findes hos Syv i Krakumål-Oversættelsen.
- Rota* en af Valkyrierne; forekommer i Ewalds »Balders Død«.
- gunge* runger, giver drønende Genlyd.
- 6 *Hakon Jarls Død*. Digtene S. 6—48 er skrevet i Sommeren og Efteråret 1802 og tryktes første Gang i »Digte«, 1803 (3: December 1802). Rækkefølgen af de enkelte Digte er Originaludgavens. — *Hakon Jarls Død*. Emnet fra Snorre: Olaf Trygvessons Saga, Kap. 47—49; Sønneolringen fortælles i Kap. 42 ved Slaget i Hjörungavaag.
- 7 *Rota* se Note til S. 4.
- Litanier* Bodssalmer, indledede med Kyrie eleison (Forbarm dig, Herre!).
- Gaulsaa* Gulodalselven.
- 8 *Asa Hetmod* Gudernes Sendebud.
- Hvi bliver du bleg og sort som Jorden* Snorre, Kap. 49: »Hvi er du saa bleg, men stundom sort som Jord?«
- 9 *De gamle Gunders brogede Vrimmel* Udtrykket minder om et tilsvarende i Goethes Ballade »Die Braut von Corinth« (»der alten Götter bunt Gewimmel«): Tankegangen i sidste Strofe er paavirket af Schillers Digt »Die Götter Griechenlands«.
- 10 *Løveridderen*. Emnet fra Folkevisen om »Løwens og Kong Tiderichs Kamp imod Lind-Ormen« (Syv, Første Part, XIII, S. 81; Danmarks gamle Folkeviser No. 9). Handlingen følger Folkevisen nøje; nyt er kun det fra nordisk Mytologi hentede Navn paa Kongens Fæstemø: Fylla. Verseformen er den italienske Ottave rime.
- Kong Didrik* Folkevisernes Didrik af Bern.

- 11 *Klodden Sværdhæftets Knap.*
Brød Jagtbytte, Steg.
- 12 *Kong Sigfred Kong Sigfred, der fældes af Lindormen.*
kendes kun fra Visen om »Kong Didrik og Løven«.
- 16 *Ellehøien* er en Gendigtning af »Elverhøj«-Visen (Syv. Anden Part, IX, S. 170; Danm. gl. Folkeviser Nr. 46). Verseformen er Terziner; Rimstillingen meget fri.
- 19 *mod* nedslaaet, bedrøvet; her nærmest i Bet. modfalden.
Vogt unge Kieme dig Da Oehl. i 1824 optog »Ellehøien« i sine samlede Digte (III, 1823 5: Februar 1824, S. 45), tildigtede han en rationalistisk Epilog, der af Digtet uddrog en Advarsel mod at sove ude, naar Dagen falder (?), og som ender:
- Kiaert Barn og ukiaert Barn har mange Navne,
Eer nævntes Alf og Elreptige Tealden,
Nu kaldes han Forkælelsen og Kolden.
- Guldhornene. Se Indl. S. II; Vilh. Andersen: »Guldhornene« (1896), Ida Falbe-Hansen: »Guldhornene og »Guldhornene«« (»Øhlenschlägers nordiske Digtning«, 1921, S. 125). Digtets Tilblivelseshistorie fortælles i »Erindringer« I, S. 187—188. — Det første Guldhorn fandtes ved Gallehus ved Møgeltonder 1639 af Kniplepiggen Kirsten Svendsdatter, det andet tæt ved det førstes Findested 1734 af Bonden Jerk Laurson. Hornene opbevarede paa Kunstammeret, hvorfra Guldsmeden Heidenreich stjal dem Natten mellem den 4. og den 5. Maj 1802. Da Oehl. skrev sit Digt, var Tyveriet endnu uopklaret.
- 21 *Hrymfaxe* Nattens Hest; *Delling* Dagens Fader; *Skinfaxe* Dagens Hest.
- 24 *skulter* handler vilkaarligt, efter eget Forgodtbejndende.
- 25 *Valravnen*. Emnet fra Folkevisen om Germand Gladensvend (Syv. Anden Part, II, S. 147; Danm. gl. Folkeviser No. 33). Handlingen er meget frit gengivet; alle Personnavne stammer fra Oehl.; Visens Konge-

datter er fra England, hos Oehl. fra Skotland; Samtalen med Eremiten, Mødet mellem Harald og Heksen, der giver ham Fjederhammen, mellem Minona og Hyrdinden samt Slutningsscenen: Minonas Himmelfart er tildigtede. Naar den onde Trolld i Fugleham her kaldes Valrav, skyløses dette Anders Sørensen Vedel og har ingen Hjemmel i de ægte Opskrifter; en Valrav var oprindelig et ved en andens Ondskab til Ravn omskabt Menneske (Danm. gl. Folkeviser Nr. 60 Valravnen; II, 1856, S. 179—80).

Dække Dæk.

- 26 *Sarpen* Glommens højeste Fos; berømt i Slutningen af det 18. Aarh. ved Th. Rosing de Stockfleths naturbeskrivende Digt »Forsøg over Sarpen«, 1777, prisbelønnet af »Selskabet for de skønne og nyttige Videnskaber«. Oehl. kendte vel især Sarpen fra Erik Paucelsens Maleri paa Frederiksberg Slot (»Erindringer«, I, S. 19).
- 28 *Rige Fugl kommer susende* Gl. dansk Børneremse (Sv. Grundtvig: »Gamle danske Minder i Folkemunde«, Ny Samling, 1857, S. 145).
linkende haltende.
- 26 *axler sig Skarlagenskind* tager sin røde skindforede Kappe over Skulderen.
- 30 *Skiebne's Kiede* Udgangspunktet for denne filosofiske Udvikling er Visens Ord (hos Syv) »Hver skal nyde Skæben sin«.
Ei, uden Gud, en Spurv til Jorden falder! Matth. Ev. X, V. 29.
- 31 *Minona* Navnet stammer formodentlig fra Ossian, forekommer f. Ex. i »The Songs of Selmae.
Hans . . . Herte slæser saa fast saa hurtigt.
- 35 *med begierligt Mod* Sind. Lyst.
- 36 *Du, som lod Petrus gaa paa Havets Bølge* Matth. Ev. XIV, V. 28 ff.
- 38 *Natur-Temperamenter.* Læren om de fire Temperamenter o: Grundstemninger, som umiddelbart, medfødt behersker Sindet, udvikledes af Oldtidens Medicin paa Grundlag af Læren om Legemets

forskellige Vædsker og deres Blanding (temperamentstun). Der opstilledes fire væsentlige Følelsesmodsetninger: stærke, mørke og hurtigt skiftende Følelser er karakteristisk for det *koleriske* Temperament; stærke, mørke og langsomt skiftende for det *melankolske*; svage, lyse og hurtigt skiftende for det *sungvinske*; svage, lyse og langsomt skiftende for det *flegmatiske* Temperament. Digtets fire Naturbilleder er hentet fra forskellige Aarstider, men det danrer ved sin Stemning en Helhed med tæt forbundne Overgange fra Afsnit til Afsnit.

- 39 *Venus Cypria* (lat.) den jordiske, sanselige Elskovs Gudinde.
Philomela (gr.) Nattergalen.
- 40 *Color* Ordet anvendt af Oehl. som Betegnelse for det koleriske Temperament i Analogi med Flegma for det flegmatiske, men betyder i Virkeligheden Farve. I Trykfejlslisten til enkelte Exemplarer af »Digte«, 1803, er det rettet til *Cholera* [= Galde].
Det gamle Rige Guldalderen, som afløstes af Titanernes Oprør.
- 41 *Melancholie*. Digtets metriske Forbillede er E. Stockmanns af Brorson oversatte Salmes »Gud skal alting magt« (Psalmebog for Kirke og Hjem Nr. 25). Små. Disciplens JubelHymnus i »Jesus i Naturen« (næstværende Udg. S. 214).
- 43 *Flora* (lat.) Bløsternes Gudinde.
Boreas (gr.) Nørdenvinden.
- 44 *bøgende brølende*.
- 45 *kun stamme* Originaludg. og senere Udg. har: *kan stamme*; Rettelsen skyldes J. L. Heiberg (»Et Hundrede lyriske Digte af den danske Litteratur«, 1842, S. 272).
Rungsted sigter til Ewalds Ophold i Rungsted Kro 1773–1775 (Digtet »Rungsteds Lyksaligheder«).
de gamle og gothiske Muse Ewald ligger begravet ved Trinitatis Kirke i København (indviet 1657!).
- 46 *Oldingen ved Werthers Grav*. Først i sit nittende Aar læste Oehl. Goethes Roman »Werther«

(1774). »Sander [d. e. Skuespilleforfatteren Chr. Levin Sander (1756—1819)] laante mig nogle af Goethes Værker, med faderlig Advarsel om Forsigtighed, som om det havde været Krudt og Kugler, eller giftige Medicamenter, der ligesaa let kunde skade, som gavne; og med stor Nysgjerrighed bragte jeg Werthers Leiden og Götz von Berlichingen med hjem.« (»Erindringer«, I, S. 140; en udførlig Omtale af »Werther« smst. S. 142—145).

- 48 *Saa dugbesprængte staae de Roser her.* Digtene S. 48—69 er trykt efter »Poetiske Skrifter«, I, udkommen Juli 1805; deres indbyrdes Rækkefølge er Originaludgavens. — *Saa dugbesprængte staae etc.* I Syngespillet »Freias Altare (skrevet 1803) synges denne Sonet i anden Akts anden Scene af Elskeren, Billedhuggeren Gulielmo. Trykt første Gang i Foersoms Nyaarsgave for Skuespilvendere 1805 (1804); anden Gang i »Poetiske Skrifter«, hvis Tekst nærværende Udgave følger.

I dem forgifter Eros sine Pile Sm. Bødchers Digt »I Foræret« (»Nu gløder i Rosen Eros sin Pile«).

- 49 *Knud den Store.* Emnet formentlig fra Mallings »Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere«, 1783, S. 8—9; det er allerede behandlet i et normannisk Digt af Geffrei Gaimar, der henlægger Optrinnet til Themsens Bred ved Winchester. Oehl. byggede 1839 Slutningsscenen af Tragedien »Knud den Store« over sit Digt.

Eadrik Eadrik Streona, engelsk Høvding; hans Foræderi afgjorde Slaget ved Ashington, og Krøniken beskyldte ham for at have myrdet Kong Edmund paa Knuds Befaling Nov. 1016. Se Tragedien »Knud den Store«, Akt I—II.

Ulf Ulf Jarl dræbtes i Set. Lucie-Kirke i Roskilde 1027; se »Knud den Store«, Akt III.

- 52 *Den gamle Kiæmpe Comets.* Afattelsestid: Vilh. Andersen (»Oehl.s Ungdomsdigtning«, 1904, S. XXXIX) formoder, at Digtet er fremkaldt af Solfør mørkelsen d. 17. August 1803, som Oehl. forresten sov

fra »Erindringer« I, S. 225—226). Trykt første Gang i »Den danske Tilskuer«, 1803, No. 64—65, ²⁹/₈; optaget med enkelte Ændringer i »Poetiske Skrifter« I, hvis Tekst nærværende Udgave følger. Digtets Udgangspunkt er Middelalderens Betragtning af Kometer som Forvarsløse om Guds Straffedomme, Krig og Ulykker; deres Hale blev for Fantasiens et vældigt luende Ris. Hertil kommer senere Tidens Frygt for, at Sammenstødet mellem en Komet og Jorden skulde forårsage Jordens Undergang. Se Indl. S. VIII og Hauch: »Afhandlinger og æsth. Betragtninger«, Ny Række, 1869, S. 34—36.

- 55 *Wiedewelt*. Billedhuggeren Johannes Wiedewelt (1731—1802), hvis sidste Aar havde været hjemløst af Sygdom og Nød, druknede sig i Sortedamssøen den 17. Dec. 1802. Oehls Mindedigt tryktes første Gang i »Den danske Tilskuer«, 1803, No. 5, ²⁰/₂, og blev med et Par Smaaændringer optaget i »Poetiske Skrifter« I, hvis Tekst nærværende Udgave følger.
- 56 *Zefir Vestenvinden*.
- 57 *Hist paa Friheds-Støtten Lærken slaar*. I »Tilskueren« lød denne Linie: »Hist paa Støtten Nattergalen slaar«. Rettelsen er ikke mindst foretaget af Hensyn til Naturhistorien!
- 58 *Troskab* den af de fire allegoriske Statuer, som skuldes Wiedewelt; hans sidste større Arbejde (1797). Petrarca's Canzone. Oversættelsen af Petrarca's Canzone »Chiare, fresche e dolci acque« er foretaget efter A. W. Schlegels tyske Oversættelse i »Blumensträuze italienischer, spanischer und portugiesischer Poesie«, 1804. Trykt første Gang i »Den danske Tilskuer«, 1804, No. 40, ¹¹/₅; nærværende Udgave følger den noget ændrede Tekst i »Poetiske Skrifter« I. *Vauchuse*, By i Sydøst-Frankrig, Øst for Avignon, var Petrarca's Opholdssted efter 1337; Digtet er rettet til Laura, Genstanden for hans ridderlige Tilbedelse.
- 59 *Jal det vil sig føye!* Saaledes »Den danske Tilskuer«; i »Poetiske Skrifter« har Verset ved en Trykfejl faaet en Stavelse for meget: »Jal det vil vel sig føye«.

- 61 *Vaar* Sang. Trykt første Gang i »Charis« for 1805, udg. af K. L. Rabbek (1804); nærværende Udgave følger den en Del ændrede Tekst i »Poetiske Skrifter«.
- 62 *Naar Skoven sig har hvalt* »Charis«: »Naar Skoven sig har svalt«.
- 63 *Fauner* (lat.) Skovguder.
Dryas Dryade, Skovnymfe. I »Charis« lød de sidste Linjer af næstsidste Strofe: »I Skoven springer Fauner, — Dryader i min Søe«; Oehl. har rettet Dryader til det rigtigere *Najader* (Kildenyumfer), men har (af metriske Grunde) ladet Dryas staa i sidste Strofe.
 Vahl. Botanikeren Martin Vahl (1749—1804), Professor ved Københavns Universitet, døde ²⁴/₁₂ 1804. Oehls Mindedigt tryktes første Gang i »Kjøbenhavns Adresse-Contours Efterretninger« den ²⁰/₁₂ 1804; noget ændret i »Poetiske Skrifter« I.
- 64 *den sorte Tillie* Fjæl, Plankt; her: Kisten.
Gud, som klæder Markens sorgfri Lillie Matth. Ev. VI, v. 28—30.
- 65 *din Urne* første Tryk smukkere: din Gravhøj.
Høsten. Trykt første Gang i Simon Poulsens Nytaarsgave for 1805 (1804); i »Poetiske Skrifter« I er Besyngdelsen stærkt omarbejdet — Digtet var oprindeligt ret ufuldkommet i metrisk Hensende — og Slutningen fra S. 68 L. 1. f. n. ny. Digtet er en Elegi i antik Forstand o: et Digt i elegiske Disticha, Liniepar dannet af et Hexameter og et Pentameter, der regelmæssigt vender tilbage. Oehl. arbejdede i disse Aar med antike Versformer; i »Poetiske Skrifter« findes Oversættelser af fire Elegier af den romerske Digter Propertius foruden fire originale Digte i samme Versmaal. Det er endvidere Hovedversemaalet i første Del af »Langelands-Reise« (se senere!).
- 66 *natlige Dunstkræde* saaledes Poulsens Nytaarsgave; i »Poetiske Skrifter« mangler Verslinien en Stavelse: »natlig Dunstkræde«, (Trykfejl).
- 68 *Stjerner* Høststjernen.
Ossian 1760—1769 udkom den skotske Digter James

Mæphersons Bearbejdelse af oldkeltiske Heltedigte, der udgaves for at være skrevet af Skjalden Ossian. Digtene fik en uhyre Betydning for den europæiske Litteratur i Aarhundredets sidste Aartier; i Danmark mærkes deres Indflydelse fra Ewald og Baggesen og ned til Oehlenschläger, Grundtvig, Ingemann, Bredahl og Blicher, der 1807-09 udsendte den første danske Ossian-Oversættelse. Se Indl. S. VIII.

- 69 Harald Hildetand. Digtene S. 69-92 er trykt efter »Digtringene I, udkommen Januar 1811; den indbyrdes Rækkefølge er Originaludgavens. Harald Hildetand er skrevet i Sommeren 1810 («Erindringer» II, S. 29). Emnet er hentet fra det saakaldte »Sagabrudstykke» (Sögubrot), Kap. 7-9, der skildrer Braas vallaslægt og Harald Hildetands Død. Oehl. har benyttet Peringskiølds Udgave (1719); herfra stammer det urigtigt læste Skjoldmonavn Ursine (for: Visna). Ogsaa Saxos Skildring af Harald Hildetand (Slutningen af syvende, Beg. af ottende Bog) har ydet forskellige Enkeltheder, f. Ex. Beretningen om Kæmperne, der uden at blinke lod Ojenbrynene rage af sig med et Sværdhug. Om den formodede Indflydelse fra Oldislandsk paa Versemaalene (Rimor-Versemaal) se Ida Falbe-Hansen: »Oehlenschlägers nordiske Digtning» S. 73 og Marius Kristensen i »Danske Studier» 1918, S. 99. Oehl. kendte Rimorne fra Björners »Kämpa-Dater». *Thegn* »Helt» (Oehl.s Note; saaledes ogsaa Videnskabsbernes Selskabs Ordbog VII, 1853). Oldnordisk: egn: den frie Mand i Modsetning til Trællene.
- 70 *Svinefylket* »En Slagtorden som en Svinetryne» (Oehl.s Note).
Val »Den døende Helt, der gik fra Valpladsen til Valhal» (Oehl.s Note).
Danmarks Helt skal brænde I Sagacen søger Haralds Mænd at drukne ham i Badet.
- 71 *Hildurs Tand* Kamptand, Kæmpe. Smf. S. 74 *Hildurs Mænd*: Kæmperne. Hildur (Hilde), Datter af Kong Hogue, bortførtes af Kong Hedin. Faderen indhentede dem, og de to Konger fældede hinanden i Kam-

- pen; den gentages evigt, idet Hilde hver Nat vækker de faldne til ny Strid.
Lidskiarfs Drot Odin.
- 72 *Stakkal* »Staaende Karl, der ei tør sidde med de Ande, Stakkal«. (Oehl.s Note). Etymologien er urigtig; Stakkal kommer af *stafkarl*, omvandrende Tigger, Stodder.
Niffelqvalm Niflheim, Taageverdenen, den dybeste Del af Dødsriget.
- 73 *Storværks Æt* Storværk er Stærkodders Fader.
- 74 *Vidar* Odins Søn, den tavse As; at han nævner de faldne Kæmper, er fri Digtning.
- 75 *Kieven, som hun kiæk ham traf* Dette fortælles ikke om Stærkodder, men om en anden Kæmpe, Soknar-Sote.
- 76 De tvende Kirketaarne. I Paris 1808 fandt Oehl. Fortællingen i sjette Bind af Suhms Danmarks-historie (1793, S. 165—166) og noterede: »En dejlig Romance kunde gøres over Asger Rygs Hustrus Barselsseng. — ²⁷/₂ 1808 læste han Digtet for P. O. Brøndsted; det tryktes første Gang i Rahbeks »Ny danske Tilskuer« 1808, No. 40—41, ¹⁹/₅; nærværende Udgave følger Teksten i »Digtninger«. — Sagnet savner historisk Hjemmel; Absalon og Esbern Snare var ikke Tvillingbrødre.
Ottesange gl. dansk Betegnelse for *matutina*, den første af Dagens *horæ canonicæ* (d. e. de Tider paa Dagen, der er bestemte til Bøn, Saltesang og Skriftlæsning for Præster og Munke); celebreredes Kl. 3 om Morgenen.
- 79 *Røgen* (gml dansk) Duggen.
Guldkringlen Sporehjul af Guld.
- 80 *Bas* Vildsvin.
Falden er nu det ene Taarn 1561 (Suhm VI, S. 166).
- 81 *hvills* Formen findes hos P. Syv, f. Eks. i Omkvædet til Visen om Dronning Dagmars Død.
Evalds Grav. Se Noten til »Den frembrydende Vaar«, S. 45.
Sprinkelværket Jærngitteret om Graven.

- 83 *Hjemvæe*. Digtet er skrevet i Halle, Efteraaret 1805, under Opholdet hos Steffens »Erindringer« II, S. 13. Trykt første Gang i Rahbeks »Charis« for 1806 (1805), anden Gang i »Digtinger«, hvis Tekst nærværende Udgave følger.
mit Hertha Oehl. benytter Ordet i Neutron (ogsaa: *dit Herthadal* S. 87) = mit Sjælland. Navnet skyldes en Misforstaaelse af Tacitus' Omtale af den germanske Gudinde Nerthus, hvis Helligdom Ole Worm 1643 mente at kunne stadfæste til Ærtedalen (nu: Herthadalen) ved Lejre. I 18.—19. Aarh. er Hertha digterisk Betegnelse for Sjælland.
Gustne Flod Saale.
en Mø ved Cithren synger formodentlig Steffens' Svingerinde Louise Reichardt.
- 86 *Bøn til Penaterne*. Affattelsestid: Efteraaret 1807, Paris; trykt første Gang under Titlen: *Bøn til Guderne* i »Ny danske Tilskuer«, 1807, No. 85—86, ²⁸⁾₁₁; optaget med enkelte Ændringer i »Digtinger«, I. *Hold Bakkeskraaning*.
Sultungs Drik Skjaldemjøden, hvori Odin (ikke Brage) skænkede Menneskene Digtekunstens Gave.
Gullinborste »En guldhørstet Galt, hvorpaa han [Froj] reed« (Oehl's Note).
- 87 *Herthadal* Se Note til Side 83.
Gefions Ø »Siælland«. (Oehl's Note).
Heltens Vælde Sm. Folkevisen »Håbor og Signeil« (Danm. gl. Folkeviser No. 20) og Oehlenschlägers Tragedie »Hagbarth og Signe«, 3die Akt, sidste Scene.
- 88 *Hødur* Baldurs blinde Broder, der fældede ham med Misteltenen. Se Tragedien »Baldur hin Gods«.
Til *Melpomene*. *Melpomene* er Tragediens Muse.
Hesperus Aftenstjernen.
- 89 *Thalia*: Komediens Muse; *Polyhymnia* Hymnedigtningens, her maaske Veltalnehedens; *Terpsichore* Dansens; *Euterpe* og *Erato* den lyriske Digtningens; *Kalliope* den episke Poesis; *Urania* Astronomiens, men betyder

- ogsaa (S. 90) Himlen i Modsetning til Underverdenen (Tartarus).
- 90 *Blund Øjeblik.*
Og fængslet i Leer; Her mangler i Førstedgaven en Linje, hvad Oehl. senere har overset, saa Sætningen bliver uforstaaelig. Liebenberg har søgt at rekonstruere Meningen ved at ændre Linjen til: »Blev fængslet i Loer« og lade næste Linje umiddelbart danne Fortsættelsen. Titanen Prometheus røvede Ilden fra Zeus og muliggjorde derved Kulturens Opstaaen hos Menneskene.
- 92 *Tøn, søde Strønge!* Digtet forekommer i Eventyret »Aly og Gullyndy«, skrevet Sommeren 1810, trykt første Gang i »Digtninger« I, 1811.
- 93 *Lær mig, o Skov.* Digtet forekommer i Fortællingen »Eremiten«, trykt første Gang i »Digtninger« II, 1813. Ligefølget, der bærer Eremitens Kiste, synger Sangen; sidste Strofe refererer sig til Novellens Handling.
- 94 *Tommeliden.* Dette og det følgende Digt stammer fra Syngestykket »Ladlams Hul«, 1814 (o: Dec. 1813), hvor de indleder og afslutter Anden Handling. Landmanden Peter Robins Hustru Fanny synger Visen om Tommeliden for sin lille Datter Betty. Eventyret fortælles hos Perrault i »Ma Mère l'Oye«.
- 95 *Muurd* (ghndsk.) ung Pige, Ungmø.
Sindelsbaand et Slags Silketøj.
Naar Mørket slukker Aftenrøden. I Syngestykket er Digtet en Duet mellem den gamle Sir Harry Turner og hans Tjener Tom.
- 96 *Fiskerens Vis.* Dette og de to følgende Digte forekommer i »Hroars Saga«, skrevet paa Frederiksberg og i Paris 1816—1817, udkommen Juli 1817. (»Erindringer« III, S. 151). Visen findes i Første Kapitel: »Yrsa seiler til Danmark«.
- 97 *Fiskerkonens Sang* ligeledes i Første Kapitel. Fiskerkonen følger sin Plejedatter Yrsa, Hroll Kraks Moder, fra sin Hjemstavn Saxland til Sjælland (»alle Herthas Bøge«, S. 99).

- 99 Hranes Elskovskvad. Ottende Kapitel »Om Hranes«. Digtet skildrer Skjalden Hranes haabløse Kærlighed til Yrsa.
- 100 *Gudens ranke Søster Freya*.
- 101 *Djns Gudinde*.
- 102 *Fædrelands-Sang*. Affattelsestid ubekendt; Digtet formodes at være skrevet 1819 eller kort efter under Indtryk af »Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse«s Konkurrence om en Nationalsang, hvor Juliane Maria Jessens »Dannemark, Danmarks, hellige Lyd!« vandt Prisen (Maj 1819). Trykt første Gang i »Samlede Digte«, II, 1823 (Febr. 1824). Motivet betyder: »Denne Krog af Verden tilsmiler mig fremfor alle« (Horats' Ode, 2. Bogs 6te Ode, V. 13). I næste Tryk — »Digterværker«, XIV, 1846 — optog Oehl. kun 1.—3., 5. og sidste Strofe.
- 104 *Brugi og Mimer Poci* og Videnskab. Til Havet. Af Romanen »Øen i Sydhavet« I, 1824, Kap. 29: »Brudstykker af Eberhards Dagbog«.
- 105 *Bras Brystsmykke*.
- 106 *Tremast* tremestet Fartøj, *Tremaster*. *Vandhose* Skypumpe.
- 107 *Kæmpestangen* Søslangen. *Nøkker* forekommer ellers kun i Elve og Søer. *Linten* Ækvator.
- 108 Karen Margareta Rahbek. Trykt første Gang i Bladet »Dagen« No. 26, 30. Januar 1829; anden Gang i »Digterværker«, V, 1836, hvis Tekst nærværende Udgave følger. Kamma Rahbek døde d. 21. Januar 1829 af Tæring og blev begravet i dybeste Stilhed fra Frederiksberg Kirke den 27. Januar.
- 109 *Blomsterduske* Rimet har voldt Oehl. Besvær, i »Dagen« stod »Urtekoste«. *smukke Skrin* Fru Rahbek var en Mester i at forfærdige Paparbejder.
- 110 Hvor blev I røde Roser. Af Fortællingen »Den blege Ridder«; trykt første Gang i Oehls Tidsskrift »Prometheus«, Septemberhæftet (udk. i December) 1832.

- 111 *Mit Fødselssted paa Vesterbro.* Digtet er skrevet November 1847 som Tak for et Litografi af Oehls Fødested ved Indgangen til Frederiksberg Allé. Trykt første Gang i Bd. XXIII af F. L. Lieberbergs Udgave af Oehls poetiske Skrifter; her gengivet efter Ms. paa Kgl. Bibliotek.
i denne Runddeel »To Sommere [1803 og 1804] havde jeg boet med Steffens i Runddelen af Frederiksberg Allé i det Hus, som siden tilhørte General Haxthausen. Her skrev jeg Sovodrikken, Frejas Alter og Thors Reise« (»Erindringer« I, S. 224. — Steffens og Oehlenschläger boede ellers ikke sammen 1804).
- 112 *Sophia* Oehls Søster Sophia, Anders Sandøe Ørstedes Hustru, døde $\frac{1}{2}$ 1818.
Ved Festen den 14. November 1849. Ved Festen paa Skydebanen i Anledning af Oehls 70 Aars Fødselsdag blev dette Digt fremsagt som Svar paa Skuespiller N. P. Nilsens Festtale. Trykt første Gang i »Adam Oehlenschläger. Et Mindeskrift om Festen den 14. November 1849«, u. A.
- 114 *som kom paa Frejas Kærre* En Gudinde for Taknemlighed i Frejas Følge kender den nordiske Mytologi ikke; Oehl vil vel blot sige, at Taknemlighed og Kærlighed er beslægtede Føljelser.
Min Konge, som høimodigt mig belønner Oehl havde samme Dag modtaget Dannebrogordenens Storkors. *bugner* segner.

LANGELANDS-REISE

Sammen med Niels Ørsted, Hans Christian og Anders Sandøes yngre Brøder, rejste Oehl i den første Uge af Juli 1804 til Rudkøbing for at besøge Apoteker Søren Ørsted. (Brev til Christiane, dateret Rudkøbing 10. Juli, i »Erindringer« I, S. 219—220). Opholdet blev brat afbrudt ved Meddelelsen om Steffens' forestaaende Afrejse fra København; straks i Begyndelsen af August var Oehl tilbage i Hovedstaden. Størstedelen af Digtkredsen, hvorefter nærværende Udgave bringer et Udvalg paa 20 af 38 Digte, er skrevet under Opholdet i Rudkøbing; »Lange-

- lands-Reise« tryktes første Gang i »Poetiske Skrifter« I, 1805. Se Indledningen S. IX ff.
- 119 *Indledning*. Oehl. havde som Barn overværet Enkedronning Juliane Marias Bisættelse i Roskilde 1796; bortset fra Besøg hos Skuespiller Rosing i Fredensborg havde han ellers ikke været længere borte fra København end i Dyrehaven. Versemaalet er her (som i »Saxo Grammaticus«, »Overgang«, »Corsoer«, »Birkners Gravskrift«, »Thorsing«, »Overfarten fra Vemmenæs«) det elegiske Distichon. Se Note til Side 65.
- 121 *Til Saxo Grammaticus*. Oehl. havde i Vinteren forud (»det taagede Veir«) under Arbejdet paa »Vaulundens Saga« gjort sproglige Studier i Vedels Saxo-Oversættelse.
- 122 *den hellige Hvælving* Roskilde Domkirke. Isserfiorden. Versemaalet; firefodede Trøkær, Variation af det spanske Romancevers; andre Variationer findes i »Anders-Skov« og »Omæftning«, *flux* rede.
- 124 *Roskilde Domkirke*. Terzinerens Rimstilling er her -- modsat »Ellehoien« -- korrekt gennemført.
- 126 *et Taarn af Blødetræ* maaske et Monstranshus; Blødetræ ell. Blødiræ er Træ, hvis Ved er blødt som Poppel, Pil etc.
- 127 *disse Piller* Da Peder Sunesøn (Biskop 1191--1214) begyndte Opførelsen af den nuværende Domkirke, blev Benene af den gamle Kirkes Stiftere og Velgørere: Harald Blaastand, Svend Estridsøn, hans Moder Estrid (ikke -- som sagt paa S. 125 -- hans Dronning) og Biskop Vilhelm optagne af deres Grave og indmurede i Korets fire store Piller.
- 128 *det stolte Marmor* Christian den Femtes og Frederik den Fjerdes Gravmæler i Højkoret. *De danske Kongers Børn* Kisterne findes i Hvælvingen under Højkoret. *den tapre Juul* Viceadmiral Just Juul, faldt i Slaget ved Rügen $\frac{3}{4}$ 1715.

- 129 *Her hviler Saxo* Efter Traditionen er Saxo begravet i nordre Korsfløj; et latinsk Epitafium paa Væggen, som Biskop Lage Urne har ladet opsætte (fornyet 1728), udpeger en indskriftløs Sandsten i Gulvet som hans Grav.
Femte Fredrik Indtil 1625 stod Fredrik den Femtes og Christian den Sjettes Kister i Christian den Fjertes Kapel.
Fjerde Christian Kongens Kiste stod dengang i de hvælvede Kældere under Kapellet.
hans sødte Fædre Frederik den Andens og Christian den Tredjes pragtfulde Gravmæler i Helligtrekongers Kapel.
- 130 *Andersskov*. Antvorskov Kloster har ingen Forbindelse med den populære Folkehelgen, Slagelse-Præsten Hellig Anders († 1205), hvis Kors paa »Hvilehøj» nævnes S. 133. Navnet Antvorskov afledes af oldn. *öndverðr*: »modvendte» o: det Sted, der ligger ved Skovens Begyndelse, eller af gmltdansk *andvord*: Overdragelse. Klosteret, grundlagt af Valdemar den Store, tilhørte Johanniterordenen og blev efterhaanden et af de rigeste i Landet; Betegnelsen *Guds frygts tarvelige Bolig* er derfor lidet rømmende.
- 131 *lød nu intet Skud* Anakronisme. »Bucstrængens Hvi-
nen» kan næppe, som Poul Møller vil mene, have for-
styret Munkenes Læsere.
- 133 *stolte Sale* Efter Reformationen ombyggedes Klosteret ca. 1580 til et kongeligt Slot (Frederik den Anden døde her 1588), men forfaldt efterhaanden og solgtes 1774. 1804 ejedes det af Constantin Bruun.
- 134 *Corsøer*. I »Professor Oehlenschlägers Erklæring til Publikum om hans personlige Forhold til Justitsraad Baggesen», 1818, S. 6—8, siges Digtet at være fremkaldt af Hårmen over Baggesens respektløse Om-
tale af Goethe i »Gedichte», 1803; og i »Fyensreisen», 1835 (Digtet »Personsposten») regner Oehl. denne Ungdomsspøg for den oprindelige Aarsag til Baggesens Had og derved Udgangspunktet for den hele

- Fejde. — Baggesen svarede smukt 1807 med Digtet »Frederiksbergs Slot« (»Poetiske Skrifter«, Arlands Udgave, V, 1903, S. 46).
Stabelstad med Privilegium paa »alene at maatte bruge den udenlandske Handel« blev Korsør 1661 samtidig med København.
- Birkners Gravskrift. M. G. Birckner (1756—1798), fra 1792 Kapellan i Korsør, typisk liberal Rationalist, hvis Produktion især drøftede Trykkeffhedens Spørgsmaalet.
135. Svendborg Sund. Digtet er skrevet undervejs paa Bagsiden af Oehls Rejsepas. (Vilh. Andersen: »Adam Oehlenschläger« I, 1899, S. 129).
Kirken Set. Jørgens Kirke ved Svendborg Sund.
røder for Freya en blomstrende Seng Freya her Frugtbarhedens og Blomsternes Gudinde. Se det tilsvarende Udtryk om Flora S. 147.
136. Thorsing. Niels Juul fik ikke Taasinge som Løn for Sejren i Køge Bugt den 1. Juli 1677, men købte for sin Andel af Priscpengene fra Slaget 1678 Kongens Part af Øen. Skildringen af selve Slaget uhistorisk; Christian den Femte overværede det fra Skanør Strand, ikke fra »sin Borge«, og han blandede sig ikke i Admiralens Dispositioner.
139. *Karbunkler* gl. Betegnelse for røde Ædelsten.
140. *Odysseus* Odysseen V, V. 424—435.
Tritoner Havguddomme i Poseidons Følge.
141. *Jord-Ombelteren* homerisk Betegnelse for Poseidon.
 Omskiftning. I korrekt Efterligning af det spanske (dog ustrofiske) Romancevers er det fulde Rim i de lige Linjer (2—4—6 etc.) erstattet af Vokalrim, *Assonans*, paa samme Vokal (y) gennem hele Digtet, medens de ulige Linier er urimede.
Auriga (lat.) Vognstyrer, Kusk.
142. *Hexamettet svalmed op* Denne og den følgende Strofe efterligner et Epigram af Schiller (»Votivtafel« Nr. 56, »Das Distichon«):

Im Hexameter stieg des Springquells blühige Säule,
 Im Pentameter drauf fällt sie melodisch herab.

- Romanzen* det spanske firfodede trokaiske »romancero«-Versemaal, hvori dette Digt er skrevet.
- 143 *Faarevejle Skov*. Ved Herregaarden Faarevejle, 2 Kilometer Syd-Vest for Rudkøbing.
Lessing! Din Natsn Gotthold Ephraim Lessing (1729—1781); det dramatiske Digt »Nathan der Weise« udkom 1779. »Erindringer« II, S. 35: »Lessing havde jeg aldrig givet slip paa; og mod den romantiske Skoles Dadel, fordi man fandt ham for kold-forstandig, havde jeg allerede i min Langelandsreise skrevet et Stykke til Lessing«.
- 144 *Kitharen* oldgræsk Strenginstrument, der minder om Lyren.
Gibbs-Billedet. Spottedigtet over Jeanne d'Arc, »La Pucelle« [som han dog 1804 vistnok kun kendte af Omtale], havde, fortæller Oehl. selv i sit Tidsskrift »Prometheus« (IV, 1833, S. 48—49), ophidset ham mod Voltaire. Senere ændredes hans Dom over ham kensdeligt; han mildnede Strofen meget i »Samlede Digte« 1823 og rettede saaledes »den frosne Spottefugl« til »den fine Spottefugl«.
- 145 *naar Aanden hvile* naar jeg digtede uden Inspiration.
- 146 *en Cypres Digtet* »Evalds Grav« S. 81.
Morgen Vandring. Sml. Indledningen S. XI.
En vældig Steenhob Det omtalte Oldtidsmindesmærke — åbenbart en Langdysse — eksisterer ikke mere, og dets Plads kan ikke med Sikkerhed paavises, lige som der heller ikke med Sikkerhed kan oplyses noget om de to andre Højes Beliggenhed. Dyssen har vistnok været en senere fjærnet Stendysse »Prædikestolene« (Kragholm Matr. No. 4), der laa et Stykke inde paa Marken Nord for Vejen fra Rudkøbing til Faarevejle, kort før Vejen til Kragholm drejer af. Der kendes fremdeles to Høje i Nærheden; den ene laa, hvor Vejen til Faarevejle drejer af fra Landevejen fra Rudkøbing til Ristinge, den anden lidt sydligere Syd for Faarevejle-Vejen. (Velvilligst meddelt af Hr. Købmand J. Winther, Langelands Museum, Rudkøbing).
- 148 *teer* viscr.

- 149 *Flora* Se Note til S. 43.
- 150 *Syrinx* For at undgaa Skovguden Pans Efterstræbelser blev Nymfen *Syrinx* paa sin Bøn forvandlet til et Siv, hvoraf Panfløjten blev skaaret.
Daphne Apollons Elskede. *Daphne*, forvandlede til et Laurbærr træ; Laurbærkransen er derfor Digternes Løn.
Artemis her Maanegudinde.
- 151 *Hekate* her Nattens Gudinde.
Jomfrurossen gl. Betegnelse for Provinssrose, *rosa gallica*, her vel blot en nysudsprungen mørk Rose.
Natten Denne og den følgende Strofe er muligvis inspireret af Carstens' Tegninger til Karl Philipp Moritz' græske Mytologi (1791) eller af Lessings Skrift »Wie die Alten den Tod gebildet« (1769); Thorvaldsens Relief af Natten er fra 1815.
- 152 en *Yngling* Apollo, Dagens og Digtekunstens Gud; hans gyldne Pile bringer en hurtig og let Død.
- 153 *Hvo veed hvor nær mig er min Ende?* Første Vers (frit citeret efter Hukommelsen) af Æmilia Juliane af Schwarzburg-Rudolstadt's kendte Gravsalm, oversat af Rostgaard (Psalmebog for Kirke og Hjem Nr. 450).
- 154 *Togtet til Thorsing*. Oehls græske Kundskaber var ikke store; den homeriske Stil og Kompositionsmaade studerede han derfor i Voss' tyske Oversættelse af »Iliaden« og »Odysseen«. Versemaalet er Hexametret.
Syng om det hellige Tog Spøgefuld Efterligning af Muscipal-kaldelserne i Indgangsversene til »Iliaden« og »Odysseen«.
Erikiden Eriksen. Har vel haft Førgefarten fra Vemmenæs til Rudkøbing.
- 155 *Adrasteias Yngling* Borgmester Chr. Ditlev Westergaard (Borgmester og Byfoged i Rudkøbing 1802—1810). *Adrasteia* (gr.) er Retfærdighedens Gudinde.
Hemestav Herolderne stod under Beskyttelse af Hermes, Veltalenhedens Gud.
Orkos Dødsriget.
Aides gl. Form for; Hades, Underverdenens Gud.

- 156 *Atropos* en af Skæbnegudinderne.
Ørstaiden, Asklepios Søn Apoteker Søren Ørsted.
Selv i Raadet han sad forhindred usalige Tvedragt
 Ørsted var Raadmand og Forligelsescommissair.
- 157 *Indbildningens Horn-Port* Odysseen XIX, 562 ff.
- 159 Den følgende Scene er et Sidestykke til første Sang af »Peder Paars«.
Demeter Agerdyrkingens og Frugtbarhedens Gudinde.
Aiolos Vindenes Gud.
- 161 *Favoner* (lat.) Vestenvinde, svarer til Grækernes *Zephyros*.
Nileus den graa Hansaide Skipper Niels Hansen.
- 162 *den blussende Gud Dionysos* Myten fortælles i de homeriske Hymner (Nr. 7).
- 164 *Arion* gr. Digter fra Methymna paa Lesbos. Fortællingen om hans underfulde Redning stammer fra Herodot (I, Kap. 23).
- 166 *Hamadryader* Guddomme for Træerne, som intet har med Havet at gøre. Forveksling med Nercider. —
Thetis en af Nereiderne, Achilleus' Moder.
- 167 *Euros* og *Notos* Sydostvinden og Søndenvinden.
- 168 *den vægtige Stang* Baadshagen.
- 169 *Hjemfarten*. Versemaalet, kendt fra Horats, er »det større asklepiædiske Metrum« (— v — vv — || — vv — || — vv — v —).
Blus fra Aalefiskere.
- 170 *May unge Bøgegrene*.
Øe Sis mellem Vemmenæs og Kudkøbing.
Katastrofe. Som en naturlig Følge af det senere kølnede Venskab mellem Oehl. og Steffens omarbejdes des dette Digt stærkt i anden Udgave af »Langelandsrejsen« (»Samlede Digte« I, 1823).
- 172 *Din Ven* I Foraaret 1804 blev Steffens kaldet til Professor i Halle. Afrejsen fandt Sted i Beg. af August — i »Kiøbenhavns Adress-Contoirs Efterretninger« for Mandag den 6. August 1804 findes under Rubriken »Reisende: Dr. Steffens til Kiel — men først i September ankom Steffens til Halle.

- 175 *Et barnligt Spil* I Fœrersoms »Poetisk Lommebog for 1813« (1812) findes »Knud Lavard. Fragment, skrevet 1804« -- de to eneste bevarede Scener af en aldrig fuldendt Tragedie.
176 *Camoenae Sanggudinden*.

JESU CHRISTI GIENTAGNE LIV I DEN AARLIGE
NATUR

- Affattelsestid: Eftersommeren 1804 (»Erindringer« I, S. 220); trykt første Gang i »Poetiske Skrifter« I, 1805, hvis Tekst nærværende Udgave følger. Enkelte usikre Læsemaader er kontrollerede efter Originalmanuskriptet (i Samlingen paa Frederiksborg). I den tyske Oversættelse, som Oehl. foretog i Paris 1807, udvidedes Digtningen med otte nye Digte: »Den hellige Familie«, »Barnet lærer i Templet«, »Johannes i Stormen«, »Nicodemus«, »Paulus«, »Transfigurationen«, »Paaske«, og »Pindse«, som optoges i anden danske Udgave: »Samlede Digte« II, 1823. Samtidig ændredes Titlen til »Aarets Evangelium«. Se Indledningen S. XIII og Vilh. Andersen: »Guldhornene«.
182 *stolte Phariseer* den brændende Solvarme.
Nødtarftigheden Bekymringen for det daglige Brød; den prosaiske Nyttemoral.
183 *Sug Vemod ey sødt — Af Maanens Horn!* Sm. »Violerne« S. 60.
mægter hen fornaar at naa hen.
Troer du da af Brød etc. Matth. Ev. IV, V. 4.
184 *axelfæste* senere rettet til *axefæste*.
186 *Jeg min Gud vil aldrig friste* Matth. IV, V. 7.
Ærgjerrigheden og Ynglingen Matth. IV, V. 8—10.
187 *med Vænd kun jeg døber* Matth. III, V. 11.
188 *Jesu Lære*. Digtet er en Parafrase af Bjærgprædikenen. (Matth. Kap. V—VII).
Tænk ey med Ængsten idag paa den Dag imorgen! Matth. VI, V. 37.
188—189 *Sparven ... Lillier og Græs* Matth. VI, V. 26—30.
189 *Taber det Kræften* Matth. V, V. 13.
190 *Hæv da din Aand* Matth. V, V. 16: »Lader eders Lys

- skinne saaledes for Menneskenes Øjne, for at de maa se eders gode Gerninger og prise eders Fader, som er i Himmelen«. Afvigelsen fra Bibelordet karakteristisk for Digtets humanitære Rationalisme.
- Ey for hver givne Skærv i Basuner du blæse!* Matth. VI, V. 2.
- Sielg da dit Huus, thi med ham kan du Mamon ey tiene.* Luk. XVIII, V. 22 (den rige Yngling) og Matth. VI, V. 24.
- 191 *Jesu Mirakler.* Hentydninger til Helbredelsen af den Værkbrudne (Matth. IX), Bespisningen af de 5000 Mand (Matth. XIV), Brylluppet i Kana (Johs. II), Enkens Son i Nain (Luk. VII). Linjen: *Han sover, men ey han er død* Matth. IX, V. 24 (Jairi Datter). — Jesus velsigner de smaa Børn (Matth. XIX).
- 193 *Salomons Omgang* Johs. X, V. 23.
- 195 *Aftræ Afrikaner.*
- 196 *Jomfrue-Rosen* se Note til S. 151.
- 200 *du skal fange Mennesket!* Matth. IV, V. 19.
- 201 *qvæl! pint.*
- 202 *Nær ved dit Bryst jeg i dit Øie smiler,* Johs. XIII, V. 23.
- 205 *Hvis ey du vorder Barnets Lige* Matth. XVIII, V. 3.
- 207 *Mens til Caiphas jeg gaaer* Matth. XXVI, V. 14—16.
- 208 *Som for Balzazar har skrevet: Mene Tekel Uphrasin.* Daniels Bog, Kap. 5, fortæller, at Kong Beltsazar (saaledes rigtigere »Samlede Digte« 1823) i Babel under et Gæstebud saa en Haand skrive en gaedefuld Skrift paa Væggen, der af Profeten Daniel tydedes: Mene Tekel Uphrasin [*Uphrasin* Følskrift af Oehl.]: tællat, vejat, og man deler — a: du er vejat og fundet for let.
- 209 *Elias Huskefej!* for Elisa. Anden Kongernes Bog II, V. 23—24.
- Cain gjorde ligeledes Første Moschoj* IV, V. 14.
- Bønnen fra den rige Mand* Luk. XVI, V. 24.
- 210 *brustne Legem hænger* Matth. XXVII, V. 5.
- 212 *Kedrons Bæk* Johs. XVIII, V. 1.
- Med Lamper og med røde Blus* Johs. XVIII, V. 3.

213 *isne Vande iskolde Vande.*

En eneste uhyre Pande Golgatha betyder Hovedpandedsted; Matth. XXVII, V. 33.

214 *Disciplenes Jubel-Hymnus.* Som Digtet »Melancholie« i »Natur-Temperamenter« er ogsaa dette skrevet med Salmen »Gud skal alting mæge« som metrisk Forbillede. Se Note til S. 41.

SANCT HANS AFTEN-SPIL

Affattelsestid: Eftersommeren 1802 (»Gemt og Glæmt«, udg. af L. Bobé og Carl Dumreicher, II, 1916, S. 215). Trykt første Gang i »Digte, 1803«, December 1802, hvis Tekst nærværende Udgave følger. Se Indledningen S. XXVIII ff., »Erindringer« I, S. 194, *Hauch*: »Afhandlinger og æsthetiske Betragtninger«, 3. Række, 1869 og *Ida Falbe-Hansen*: »Digte af Adam Oehlenschläger 1803« (i Nytrykket af »Digte« (1902) og i »Oehlenschlägers nordiske Digtnings«, 1921); en Rigdom af Enkeltoplysninger findes i *E. Gígø*: »Nogle historiske »Antegnelser« til Oehlenschlägers St. Hansaften-Spil« (»Litteratur og Historie« I, 1898) og i *Sven Gundels* Skoleudgave af Værket (anden Udgave 1918), hvortil henvises. Forholdet til de tyske Forbilleder behandles (meget ensidigt!) af *Wilhelm Dietrich*: »Oehlenschlägers »Sankt Hansaftenspil« im Abhängigkeitsverhältnis zur deutschen Literatur«, Borna-Leipzig, 1916.

221 *Vandringsmandens Prolog* minder om Jægerens Opførelsen hos Tieck som Prologus, Chorus og Epilogus i »Prinz Zerbino«.

222 *den store Klokke slaar* paa Dommedag.

224 *Harlekin* Sidestykker hos Tieck: Skaramuz (»Die verkehrte Welt«) og især Oplysningsfilistren Nestor (»Prinz Zerbino«). Harlekingsfiguren stammer fra den italienske Maskekomedie: Casorti, der i Aarene efter 1800 opførte italienske Pantomimer paa Dyrehavsbakken, havde bl. a. givet en »Harlequin sin Herres Hustru«, »Harlequin rivaliserer med sin Herre« o. s. v. *Vibenshuus* og *Lundehuset Kroer* ved Lyngby Kongevej.

225 *gør Theseus til Hertug i Grækenland — Og troer at Bøhmen er omflydt med Vand* i »Skærsommernatsdrøm« og »Et Vintereventyr«.

pønske holbergsk Gløse, forekommer i *Harlequins Serenade* i »De Usynlige« (Act. 2, Scen. 5).

severus (lat.) streng.

Interdum dormitat bonus Homerus! undertiden sover den gode Homer. Horats, *Ars poetica* (Epistola ad Pisones), V. 354, frit citeret efter Hukommelsen. Rigtig Ordlyd: »Indigno quandoque bonus dormitat Homerus« : det hænder mig, hvergang den gode Homer sover.

Stykkets Eenhed Den herskende fransk-klassiske Æstetik krævede Stedets, Tidens og Handlingens Enhed overholdt.

Changement (fr.) Forandring.

226 *Kirstens Kilde* Kirsten Pils Kilde i Dyrehaven ved Fortunvej. Om Kirsten Pil, der formodentlig har været en Bondepige fra Egnen, vides intet, udover hvad Indskriften paa Kilden fortæller:

Det KildeVæld, som her sit Udlob haver taget,
Er af Kirstine Pil først fundet og oplaget. Anno 1585.

Omkring Midten af det 18. Aarh. hed Kilden »Brincksmanns Kilde« efter en kgl. Dansemester, der sammen med en Parykmager Greve fik den istandsat 1732. Fra ca. 1750 var Kilden et søgt Udflugtssted; omkr. 1780 begyndte Dyrehavsbakkens store Tid, paa de store Kildedage var der gennemsnitlig 7000 Skovgæster paa Bakken. Kildetiden varede fra Set. Hansaften til 2. Juli. Om Kilden og Livet paa Dyrehavsbakken omkr. 1802 se den nævnte Afhandling af Gigas og E. Nystrøm: »Offentlige Forlystelser i Frederik den Sjettes Tid, II. Kildeforlystelser i Dyrehaven m. m.«, 1913. Dyrehavens, Bakkens og Kildens »Litteraturhistorie« er skrevet af Vilh. Andersen: »Rejsen til Dyrehaven« (= »Dyrehaven, beskrevet af danske Forfattere«, 1920, S. 37—118), der bl. a. giver en udtømmende Skildring af litterære Behandlinger af Emnet forud for »Set. HansaftensSpils«.

- 227 *Dybt Skoven bruser* Digtet er en Oversættelse af Theklas Sang i Schillers »Wallenstein« (Dritter Aufzug, 7. Auftritt). Weyses Melodi komponeredes 1801. Se »Erindringer« I, S. 182.
- 230 *Solhat* Damehat. Tjenestepiger gik ellers med Kappe med Hagebaand.
disse rare Dyr Se Nystrom S. 56 ff. (om Menagerier paa Bakken).
- 231 Marias Monolog er formet som en Canzone, hvor dog den afsluttende »Congedo« mangler (sml. den fuldstændigere »Petrarcas Canzone ved Vauchuse Kilden« S. 58). Forbilledet er vistnok A. W. Schlegels Canzone »An Novalise« i »Musenalmanach für das Jahr 1802«.
- 232 *De Kiørende*. Skovruten gik dengang ad Kongevejen, Bernstorffsvejen, gennem Ordrup, til Stranden næedes ved Emilies Kilde (Grey Schimmelmanns Landsted »Solyst«); herfra fortsattes langs Kysten til Klampenborg.
gothiske Kirke Gentofte Kirke.
- 233 *Tycho Brahes kneisende Øe* Hven.
- 234 *Allons! Allons! Courage! etc.* med dette Udraab søgte Markskrigerne at lokke Folk til de forskellige Telte. (Nystrom, S. 68). — *Peer Døver og Kirsten Kimer* mekaniske Urfigurer fra Roskilde Domkirke. *Insekter* i Antonio Cettis Naturaliecabinct. — *Voxfigurer* om Vokskabinetter, hvori de i det følgende nævnte Figurer var opstillede, se Nystrom S. 51—54. *Cars touche* berygtet fransk Røver (henrettet 1721); *Des stouches* den ærbare Komediedigter Néricault Destouches († 1754), aabenbart taget med for Navnelighedens Skyld. *Frederik af Preussen* Frederik den Store; *Piskebaandsjæden* en kendt kbhvnsk. Original, der solgte Baand til Herrernes Haarpiske; *Mendelsohn* den jødiske Filosof Moses Mendelssohn († 1786).
- 236 *Budskab* Indbydelse.
- 240 *Puncterebog* Vejledning i Punktérkunsten. Geomantik, som ogsaa Noureddin i »Aladdins dyrker, og hvor man ved at kombinere en Række vilkaarlige Punkter, an-

- bragt i 16 Rækker i en flad Kasse med Sand, kunde spaa og lære skjulte Hemmeligheder at kende. Nærmere i Alfr. Lehmann: »Overtro og Trolddom« I, 2. Udg., 1920, S. 306.
- Speilecabinet!* et af Antonio Cettis optiske Underværker paa Bakken.
- 241 *Marionetspilleren* opførte og opfører den Dag i Dag sine Mester Jakel-Komedier paa sit Dukketeater med bevægelige Dukker. Personerne i Marionetspillet og flere af Scenerne (Lapsen, der giver Værten Prygl i Stedet for Penge) stammer fra selve Jakel-Komedien, som paa Bakken 1802 forestodes af Borger Jørgen Qvist. Hovedsagen er imidlertid den litterære Satire; paa samme Maade anvendtes Marionetkomedien i Goethes »Jahrmarktsfest zu Plundersweilern« og i Tiecks »Prinz Zerbino« (Akt IV). Oehl. angriber det tyske borgerlige Drama, der omkring Aarhundredskiftet beherskede det kgl. Teaters Repertoire, og hvis mest fremtrædende Forfattere er Hilland (1759—1814) og Kotzebue (1761—1819). Netop i Kildetiden 1802 opførte et tarveligt tysk Selskab Kotzebues »Menneskehad og Anger« paa Dyrehavsbakken.
- 242 *Af gavne madens vi fornøie* fri Gengivelse af Wessels Oversættelse af Horats', af 18. Aarh. akcepterede, Grundlov for Kunsten: »Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci« (Ars poetica, V. 343) o: Den, der har forstaaet at forene det nyttige med det behagelige, har opnaaet alle Stemmer.
- 243 *Vær altid i Fred til Krig parat* Parodi paa følgende Linier fra Thomas Thaarups Fcstspil »Høstgildet« (1790): »Være i Fred til Krig parat, — Det bør den danske Landsoldate (6. Scene). — Til »Høstgildet« — Slutningssangen — sigter ogsaa Værtindens Replik: *O hvis nu jeg stod for en stor Forsamling* etc.; hos Thaarup synger Soldaten Halvor og Sømanden Peter (medens Kronprinsen naturligvis sad som Tilhører i Kongeløgen!): »O! hvis vi nu for Fredrik stod, — Til ham vi skulde siges«.
- but* mut, lidet indladende. — I Marionetkomedien i

- Tiecks »Zerbino«, der ligeledes parodierer det borsgerlige Drama, forekommer følgende Replik (Akt IV): »Mein Vater ist ein edler Mann, ganz nach der alten biedern deutschen Sitte, rauh und auffahrend, aber innerlich im Kerne ganz vortreflich.« Den brave Bulsderbasse var især typisk for Ifflands Komædier.
- 244 Prøver paa Kotzebues Konversationsaandfuldheder findes i Gigas' nævnte Afhandling.
de hellige Ni er Muserne, *de hellige Fem* Sanserne.
- 245 *en Nyrrenberger Høvlespaan* en Træsabel fra Nürnberg, Legstøjsfabrikationens By.
en Høvlespaan i Lyset »Naar Talgen bliver staaende paa et brændende Lys uden at smelte, da kaldes den, naar den bøjer sig udad, »en Høvlespaan«, og varsler Døden paa den Side, hvor den vender hene. (Thiele: »Danmarks Folkesagn«, III, 1860, S. 165).
et Einherasværd Einherierne er de faldne Kæmper i Valhal, der efter Døden fortsætter deres krigerske Idrætter.
- 246 *kamschatalske* etc. Glosen forekommer i Goethe-Schillers Xenien (No. 23: »An deutsche Baulustige«, 1797), men Oehl. sigter snarest til A. W. Schlegels Satire »Ehrenforte und Triumphbogen für den Theater-Præsidenten von Kotzebue bei seiner gehofften Rückkehr in's Vaterland« (1800), hvor det især gaar ud over Kotzebues Drama »Graf Benjowsky oder die Verschwörung auf Kamschatka« (1795), der isøvrigt ikke havde været opført i København. — Idyller, fulde af *Vand og Is* skrev Fr. Høegh-Guldberg (»Jubelaarsmorgenen« 1801, »Landeværnet« 1801, »Fiskernes Nytaarsmorgen«); Hentydningen synes noget fjernt liggende.
For Kulden bruger man Foderskind Mindelse om det gl. ABC-Vers: »Af Zobler faaes det Foderskind — Hvori de Store svøbes ind«.
- 247 *Den som sin Fryd med Ord kan male* Thaarup, »Peters Bryllup«, I. Akt, 9. Scene: »Den som sin Fryd med Ord kan male, — Hans Siæl er arm paa Fryd«. Fortsættelsen hos Oehl. eller ogsaa paa Tale maaske en

Trykkejl for »eller rig paa Tale«; men muligvis er Frierens dybsindige Sentens med Vilje gjort vrøvlet. Hans høie Begeistrings *Himmel-Elv* Baggesens Digt »Taus Tilbedelse« (Poetiske Skrifter, IV, 1899, S. 213) begynder: »Den høiere Begeistrings Himmel-Elv — Henrinder uden Spradlen i sig selv«. De følger ikke den rigtige Regel. — *Roses desuden af Tieck og Schlegel*. I den sjette af Sonetterne i A. W. Schlegels »Ehrenpforte« hedder det:

Shakespeare ward nicht geangstet von der Regel,

— — — — —
Dich neckt mit Tücken Tieck, mit Schlägen Schlegel.

Tieck og *Schlegel* er de tyske Romantikere Ludwig Tieck (1773—1853) og August Wilhelm Schlegel (1767—1845).

- 248 Tilskuernes kritiske Bemærkninger minder om tilsvarende Scener hos Tieck i »Der gestiefelte Kater« og »Die verkehrte Welt«.
Havde hun kun lidt tyndere Liv Kunstnerinden, der udførte den angrende Eulalia i »Menneskehad og Ausger« paa Dyrehavsbakken var ganske øjensynligt i velsignede Omstændigheder.
- 249 *Cothurne* — *Sokker* [af *soccus*: lavhælet Sko] henholdsvis den tragiske og den komiske Skuespillers Foddeklædning i det antike Skuespil. Udtrykkene: *gaar paa Cothurne* og *gaar paa Sokker* betyder derfor henholdsvis at udtrykke sig i den ophøjede, tragiske og i den jævne og dagligdags Stil.
- 253 *Exemplar* Eksempel. Sml. »Jacob von Tybo« V, Scen. 8. *til Beslutningen* Tysk: zum Beschluss o: til Slutning. *Binder Munden nu ei paa Oxen, som lærsker Feinte* Mosebog XXV, V. 4.
- 254 *Manden med Vognen*. Allerede 1796 foreviste Borger Quist paa Bakken en »selvkørende Motionsvogn«, en af de mange Forløbere for Automobilet.
Manden ved Kilden. Legenden om Kirsten Pil er fri Digtning. Se Note til S. 226.
- 258 *Løderne under Træet*. Den jødiske Spillemand Michel

Levin og hans Kone »Dronning Esthers« hørte til Bakkeens faste Forlystelser; Levin, der 1830 fejrede sit 50 Aars Sangerjubileum i Dyrehaven, døde først 1835. Visen, hvis Tysk er temmelig ukorrekt, har muligvis hørt til hans Repertoire og er i saa Fald optegnet efter Hukommelsen.

260 *Smør — Heel snildt at forene med en Dør.* Holberg: »Barselstuen«, Act. V, Scen. 4, og »Jacob von Tyboe«, Act. III, Scen. 7. Sidstnævnte Sted siger Peer: »Jeg forsøgte engang at gjøre Vers, og valgte dertil først to Rim, nemlig Dør og Smør, som jeg vilde hefte andre Ord til; men jeg var min Tro ikke capable udi 3 Dage og 3 Nætter at faae den Dør passe sig til det Smør«.

261 *Poppe.* Medens Satiren i Marionetkomedien er holdt i nær Tilslutning til de tyske Forbilleder, rammer »Poppes Hymne til Middelmædigheden« den hjemlige daktiske Poesi, der i Læredigtet snart drøftede de subtileste filosofiske eller religiøse Spørgsmaal, snart meddelte Oplysning og Undervisning paa praktiske Omraader. *Portalen* træffer skamtsomt den gængse forlorne Beskedenhed i Henvendelsen til den gunstige Læser, paa hvilken der findes klassiske Eksempler haade hos Baggensen og Høegh Guldberg; Samtiden — Favels — tog derfor netop denne Satire temmelig ilde op.

Claudatur (lat.) her skal sluttet (nl. Parentesen); Udtrykket brugtes i Diktat.

nonum in annum prematur nonum prematur in annum o: gem det til det niende Aar! (*Ars poetica*, V. 388); Horats' Formaning til de unge Digttere om ikke straks at offentliggøre deres Værker.

262 *Tutti* (it.) alle.

263 *Det siger han dem snildt sub rosa* I Goethes Digt »An die Günstigen«, hvorfra Oehl. har hentet Mottoet til »Digte, 1803«, hedder det

Niemand beachtet gern in Prosa,
Doch vertraun wir oft sub Rosa
In der Museu stillen Mäin.

- sub rosa* (under Rosen) i Rom ophængte man ved Gildetag en Rose over Gæsternes Sæde som Symbol paa Tavshed.
- Du ædle Middelmædighed!* I denne Strofe Hentydninger til Harlequins Serenade i »De Usynlige« (Act. II, Scen. 6) og til Tyboes Serenade (»Jacob von Tyboe«, II, 2).
- 264 *Pope* Alexander Pope (1688—1744), berømt engelsk Digter; her især nævnt for sine Læredigtes Skyld (»Essay on man« o. s. v.).
- En Kritiker* — sikkert Rånbek, Oehls Svoger.
- 265 *En Rixort* ¼ Rigsdaler, ca. 50 Øre.
- 267 *Naar Mulmet han giennembrød* muligvis Trykfejl for *den giennembrød*.
- 269 *Vi tænker os den glade Himmel* sml. Note til S. 9.
- 271 *Centrepedalkraften* midtpunktsøgende Kraft.
- Manden med Perspektivkassen.* »Perspektivkassen ... var en Blanding af Dukkespil, Illusionsteater og Panorama, og den savnedes sjældent i Dyrehaven. Kassen, der var forsynet med Kighuller, undertiden ogsaa med Musik, trilledes ofte rundt paa en Vogn, og standsede hist og her, omringet af en lyttende Klynge; Perspektivkassemanden leverede gratis Tekst til de vidunderlige Billeder, der skiftede paa hans Vink som Figurerne i et Kalejdoskop, og snart var Pladsen ved Hullerne optaget af en Skare, der gerne ydede den nødvendige Toskilling for at kaste et Blik ind i den store Verden og dens Mærkværdigheder«. (Nystrom, S. 55). — I dette Afsnit, om hvilket der kan henvises til Hauchs nævnte Afhandling og til J. L. Heibergs fine Analyse i »Svar paa Hr. Prof. Oehlenschlägers Skrifter (Prosaiske Skrifter III, S. 229—232), gives Romantikens positive Program: Natur og Historie i fem Billeder — et romantisk Landskab med en middelalderlig Borgruin paa en Klippetop; en heroisk Kampscene; Bjergværket med Naturens skjulte Kræfter; den romantiske Historiker (i Saxos Lignelse), for hvem det Nærværende uhemærket dør overfor det Svundne og det Kommende; Maanelands

- skabet, hvor den pietetsløse Nutid søger at udslette Fortidsminderne.
- 272 *Herrefærd Kamp*.
- 273 *Kobolt* Betegnelse for Smaatrolde og Nisser; anvendes især paa de Væsner, som bor i Bjærgenes Indre og driller Bjærgværksmændene.
- 274 *Saxo Grammaticus* Oehl. havde oprindelig her tænkt paa Anders Sørensen Vedel, paa hvem Skildringen bedre passer, men Lægen O. H. Mynster overtalte ham til at indsætte Saxos Navn i Stedet for Vedels. (Hauch: *Minder fra min Barndom og fra min Ungdom*, 1867, S. 262—263).
- 275 *Gyngesang*, Gyngen var ledret roterende, lignede Nutidens Ballongynger. Karrusel'en (den horisontale Gyng) kom først til Dyrehaven 1804.
- 277 *Idyl*. Oehl. parodierer her den moderne Hexameter-idyl, der i sit homeriske Versemaal skildrede jævne, ofte trivielle, Hverdagsemner af Dagliglivet. Dens vigtigste Repræsentant er J. H. Voss (1751—1826. »Louise« 1784); danske Idyller skreves af Haste, Høegh-Guldberg og Oehl. selv (»Juleaften«, 1801).
- 278 *Naar forlanges betaler* etc. Indskrift paa Rigsdalersædlen: »En Rigsdaler Courant. Naar forlanges, betaler Banquen i Kiøbenhavn 1 Rdl., skriver Een Rigsdaler, udi Courant Myndt, til den i Hænde havende; imidlertid validerer denne Banco-Seddel saa længe den er til, uden videre Paategning eller Endossement, for ovenmeldte Een Rigsdaler; Valuta i Banquen annammet« *hvad i Rønden der stod om Ære og Liv* »Hvo som gjør falske Banco-Sedler, straffes paa Ære, Liv og Gods, og den, der bevisligen angiver saadan en Falskner, nyder til Belønning Eet Tusinde Rigsdaler, og Navnet forties«.
- 279 *o troe mig Fremtid!* Spøgefuldt Citat af Baggesens Ode »Hellebæks Harpe« (»Poetiske Skrifter«, Arlauds Udgave, IV, 1899, S. 255). Verset er en Gengivelse af Horats' »Credite posteris!« (Oder II, 19, V. 2).
- 280 *Den vilde Støi nu lyder ikke længer*. I et udateret Brev til Christiane, der da (Beg. af September 1802?)

- opholdt sig hos Drewsens paa Strandmøllen, meddelel
Oehl. dette og det følgende Digt. »Den egne Versi-
fikation vil ikke undgaae Dit opmærksomme Øre.«
(Gemt og Glemmt, udg. af Dumreicher og Bobé, II,
S. 215—16). Den mærkelige Rimstilling synes paa-
virket af Fr. Schlegels Digt »Der Wasserfall« i »Erste
Frühlingsgedichte« 1800—1801 (W. Dietrich). Dette
episke Intermezzo i Komædien svarer til Jægerens vej-
ledende og forklarende Optræden i Mellemakterne i
Tiecks »Prinz Zerbino«.
- 282 *Dødnings hvide* og siden *Dødens Sang* (S. 285): Rudi-
menter af Førromantikken med dens Forkærlighed for
Kirkegaardsræddaler, Gengangere o. s. v.
- 283 *En gammel Eeg*. Sm. »Prinz Zerbino«, Akt V, »Der
Garten«, hvor Skoven og Blomsterne, Fuglene og
Himmelblæet taler til Nestor, og »Gebirge«, hvor
Zerbino hører Kildernes og Stormens Stemmer.
- 286 *Paternoster* Fadervor.
- 289 *den krumme Luur* Jægerens Valdhorn.
- 290 *SlutningsChor*. Sm. Fuglekoret i »Prinz Zerbino«,
Akt V, »Garten« (»Wir lustigen Bürger in grüner
Stadt«).